

15.12.2020

Oikeusministeriö

OM:n lausuntopyyntö 16.11.2020, VN/25301/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä todetusta esitysluonnoksesta. Ministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta. Samalla kumottaisiin voimassa oleva samanniminen laki (1224/1990). Ehdotettu laki sisältäisi voimassa olevaa valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annettua lakia kattavat säännökset ylimpien laillisuusvalvojen tehtävien jaon perusteista. Lakiehdotuksessa on otettu huomioon ylimpien laillisuusvalvojen perustuslaissa ja muussa lainsäädännössä säädetyt erityistehtävät sekä kansainvälisistä sopimuksista johtuvat ja tosiasialliset erikoistumisalat. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös yhteiskuntakehityksestä ja kansainvälisistä ilmiöistä johtuvat ylimmän laillisuusvalvonnan uudenlaiset erikoistumistarpeet. Tarkoituksena on nykyistä huomattavasti laajempaan asia määrään perustuva tehtävien jako. Ehdotettu laki antaisi nykyistä paremmat edellytykset oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välisen työnjaon tarkoituksenmukaiseen kehittämiseen siten, että se vastaisi myös laillisuusvalvonnan tulevia tarpeita. Esityksen tavoitteena on myös ylimpien laillisuusvalvojen voimavarojen käytön tehostaminen päällekkäistä työtä vähentämällä ja henkilöstön erikoistumismahdollisuuksia lisäämällä. Esityksellä ei olisi vaikutusta ylimpien laillisuusvalvojen toimivaltaan, vaan tehtävien jakaminen olisi vastaisuudessaakin ainoastaan ensisijainen toimintatapa.

Valtiovarainministeriöllä ei ole huomautettavaa esityksen lähtökohtiin, säännösehdotuksiin tai niiden perusteluihin. Ministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin näkökohtiin. Valtioneuvoston oikeuskansleri tekee säädösesitysten ennakkotarkastusta omasta aloitteestaan. Oikeuskansleri ilmoittaa yleensä istuntokauden alussa, mitkä hallituksen valmistelemat säädöshankkeet kuuluvat ennakkotarkastettaviin. Eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävään ylimpänä lainvalvojana ja perusoikeuksien toteutumisen valvojana liittyy samoin ennakkotarkastustoimintaa omasta aloitteesta. Oma-aloitteisista selvityksistä ei aina ilmoiteta hallinnonalalle, jota selvitys tai tarkastus koskee, eikä ilmoittaminen aina ole tarkoituksenmukaistakaan. Joissakin tilanteissa aloittava keskustelu kyseisen hallinnonalan kanssa voisi tukea selvityksen toteuttamista ja sen yhteydessä esitettyihin kysymyksiin vastaamista. Ylimmät lainvalvojat vaihtavat tietoja keskenään vakiintuneesti tarkentaen samalla työnjakoaan, mistä säädettäisiin esityksen 5 §:ssä. Tähän voisi liittyä myös vuoropuhelun kehittäminen esimerkiksi ministeriöiden edustajien kanssa silloin, kun sitä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena.

Esitykseen sisältyvän arvion mukaan ehdotetusta uudistuksesta oikeusasiamiehelle siirtyvät asiat edellyttäisivät kolmen henkilötyövuoden lisäystä oikeusasiamiehen kanslian esittelijäresursseihin, mikä esityksen mukaan merkitsisi 270 000 euron vuotuista määrärahalisäystä. Esityksessä todetaan, että siinä tarkoitetuista muutoksista eduskunnan oikeusasiamiehelle aiheutuvista määrärahatarpeista päätetään julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarvioesitystä koskevan prosessin yhteydessä.

Oikeuskanslerinviraston osalta todetaan, että lisääntyvästä työmäärästä ja uudenlaista erityisosaamista vaativista laillisuusvalvonnan painotuksista aiheutuva lisävoimavarojen tarve on huomioitu valtion vuoden 2021 talousarviossa eikä ehdotettavasta sääntelystä siten arvioida aiheutuvan välittömiä taloudellisia vaikutuksia oikeuskanslerinvirastolle. Esityksen mukaan oikeusasiamieheltä oikeuskanslerille tulisi uudistetun työnjaon mukaisesti siirrettäväksi arviolta 80 asiaa. Tämä työmäärän lisäys on kuitenkin esityksen mukaan hoidettavissa nykyisten voimavarojen rajoissa eikä siitä arvioida aiheutuvan oikeuskanslerille lisäresurssitarpeita. Esitetyn uudistuksen myötä vapautuvat voimavarat on tarkoitus kohdentaa oikeuskanslerinviraston lisääntyneisiin tehtäviin.

Esityksen mukaan uudistuksesta aiheutuisi erityisesti sen voimaantulon alkuvaiheessa lisäksi molemmille ylimmille laillisuusvalvojille tarve ohjata kanteluita uudistetun tehtävienjaon mukaiselle laillisuusvalvojalle. Tästä ei arvioida aiheutuvan erityisiä taloudellisia vaikutuksia.

Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksessä tarkoitetuista muutoksista aiheutuvat kustannukset on lähtökohtaisesti katettava valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa. Mahdollisiin määrärahalisäyksiin otetaan kantaa julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousarvioesitystä koskevin päätöksin kuten esityksessä on todettu.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

TIEDOKSI VM/BO/Klimenko, Inha, Taskinen
VM/KAO, VKO, VO, KHT